

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE

Az alapvető jogok biztosának

JELENTÉSE

az AJB-4232-12/2023. számú ügyben

Az iskolaórség rendszerének átfogó vizsgálata során a Kecskeméti Corvin Mátyás Általános Iskola Hunyadi János Általános Iskolájában tett helyszíni látogatással összefüggésben

(előzményi ügy: RI-AJBH-605/2023)

Előadók: Dr. Wildner Domonkos
Dr. Martikán Erzsébet
Dr. Kotroczó Luca

Érintett szervek: - Kecskeméti Corvin Mátyás Általános Iskola Hunyadi János
Általános Iskolája, Kecskemét
- Országos Rendőr-főkapitányság Bűnügyi Főigazgatóság
Bűnügyi Főosztály Iskolapartnerségi Osztály
- Bács-Kiskun Vármegyei Rendőr-főkapitányság

2023.

A vizsgálat megindítása

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) alapján a Rendőrség a nevelési-oktatási intézmények rendjének fenntartását – a nevelési-oktatási intézmény területén tanítási időben – iskolaőrség útján biztosíthatja. A nevelési-oktatási intézmény kérésére, együttműködési megállapodás alapján intézményenként egy fő, a Rendőrség munkavállalói állományában lévő iskolaőr látja el szolgálatát.

Az iskolaőr a rendőrségi törvényben meghatározott feladatokat ellátó, kényszerítő eszközzel felszerelt, sajátos jogokkal felruházott, szolgálati egyenruhával és szolgálati igazolvánnyal rendelkező személy, aki az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szervvel munkaviszonyban áll. Feladata, hogy az adott intézmény tanulói, pedagógusai, a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazottai biztonságát sértő vagy veszélyeztető cselekményeket megelőzze, azokkal szemben megfelelően intézkedjen, biztosítva ezzel a köznevelési feladatok zavartalan ellátását. Az iskolaőr az Országos Rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: ORFK) irányítása alatt működik, intézkedéseinél az Rtv. szerinti jogorvoslati rendszer érvényesül. A 2020. szeptember 1-jétől működő iskolaőrség tevékenysége – lévén az intézkedéskezdeményszerzési és kényszerítőeszköz-alkalmazási lehetőséggel rendelkezik a diákokkal szemben – markánsan érinti a nevelési-oktatási intézményben tanuló gyermekek alapvető jogait.

Vizsgálati és eljárás-indítási lehetőségeimet az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 18. §-a határozza meg. E § (1) bekezdésének f) pontja szerint vizsgálati hatáskörömbé tartoznak a rendvédelmi szervek. E § (4) bekezdése rögzíti továbbá *ex officio* eljárási jogosultságomat. A hivatkozott jogszabályhely szerint a hivatalból indított eljárás természetes személyek pontosan meg nem határozható, nagyobb csoportját érintő visszasság kivizsgálására vagy egy alapvető jog érvényesülésének átfogó vizsgálatára irányulhat. Mindemellett kiemelendő, hogy – különösen hivatalból indított eljárások lefolytatásával – megkülönböztetett figyelmet fordítok a gyermekek jogainak a védelmére.¹

A fentiekre tekintettel a Bács-Kiskun vármegyei iskolákban szolgálatot teljesítő iskolaőrök tevékenységének átfogó vizsgálata céljából 2023. október 2-án hivatalból vizsgálatot indítottam.

A hivatalból indított vizsgálat keretében munkatársaim – az Ajbt. 21. §-ának (1) bekezdés d) pontja, valamint 22. §-a alapján, helyszíni látogatás keretében – több olyan oktatási intézményt is felkerestek, illetve a jövőben fel fognak keresni, amelyekben iskolaőr működik. Ebben a jelentésben a *Kecskeméti Corvin Mátyás Általános Iskola Hunyadi János Általános Iskolájában* szolgálatot teljesítő iskolaőr tevékenységét érintő helyszíni látogatás megállapításait összegzem.

A látogatás időpontja: 2023. október 2.

A látogatás résztvevői:

- Dr. Kozma Ákos, az alapvető jogok biztosa;
- Dr. Wildner Domonkos, rendészeti főigazgató;
- Dr. Martikán Erzsébet;
- Dr. Kotroczó Luca;
- Gábor Brigitta.

¹ Ajbt. 1. § (2) bekezdés b) pont

Az érintett alapvető jogok és alkotmányos elvek

- Az emberi méltósághoz való alapvető jog [Alaptörvény II. cikk]
- Az oktatáshoz való jog: „Minden magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez. Magyarország ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező alapfokú, az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatásával biztosítja.” [Alaptörvény XI. cikk (1)-(2) bekezdés];
- A gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga: „Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.” [Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdés];
- A testi és lelki egészséghez való jog: „Mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez.” [Alaptörvény XX. cikk (1) bekezdés].

Az alkalmazott jogforrások

- Magyarország Alaptörvénye;
- A Gyermekek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 1991. évi LXIV. törvény, (a továbbiakban: Gyermekjogi Egyezmény);
- Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.);
- A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény, (a továbbiakban: Gyvt.);
- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (a továbbiakban: Köznev. tv.);
- A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.);
- A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.);
- A rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény (a továbbiakban: Hszt.);
- A rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat);
- Az iskolaőrökről szóló 27/2020. (VII. 17.) BM rendelet (a továbbiakban: BM rendelet)
- Az iskolaország tevékenységéről szóló 19/2020. (IX. 10.) ORFK utasítás (a továbbiakban: ORFK utasítás).

A megállapított tényállás

Az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala Rendészeti Főigazgatóságának (a továbbiakban: Hivatal) munkatársait a **Kecskeméti Corvin Mátyás Általános Iskola Hunyadi János Általános Iskolájának** az (6000 Kecskemét, Kandó Kálmán utca 14.7.; a továbbiakban: Iskola) tagintézmény-vezetője, valamint az Iskolában szolgálatot teljesítő iskolaőr fogadta, akik beszámoltak az iskolaőri tevékenységgel kapcsolatos tapasztalataikról, észrevételeikről.

Az iskoláról

Az Iskola Pedagógiai Programjában rögzíti, hogy *Kecskeméten* az 1960-as évek elején egy új városrész nőtt fel a régi *Hunyadi* birtokon, a *Hunyadiváros*. 1973 szeptemberében indult meg az oktatás az akkor még *Hunyadivárosi Általános Iskolában*, amely abban az időben *Kecskemét* egyik legszebb és legkorszerűbb létesítménye volt. A 80-as évek elején a demográfiai hullám a *Hunyadivárosban* is tetőzött. A 12 tantermes iskolába már több mint 800 tanuló járt 24 tanuló és 10 napközis csoportba, de még így sem tudta kielégíteni a felvételi igényeket. 1983-ban szűnt meg a túlszűfoltóság az új *hunyadi városi* iskola felépülésével.

Az intézmény feladata a mindennapi iskolai élet „fizikai” és szellemi környezetének átalakítása a környezeti nevelési program szellemében. Vallják, hogy fontos megtervezni az Iskola mindennapi életének mozzanatait, s azt, hogy ezeken keresztül hogyan válhat az Iskola környezetbarátabbá, miképpen alakíthatja az ott dolgozók és tanulók életmódját környezet-tudatosabbá.

A tagintézmény-vezető beszámolt arról, hogy néhány túlkoros tanuló is jár az intézménybe, illetve mellettük egy középiskola helyezkedik el, amely problémaforrása a konfliktusoknak a diákok között. Az Iskolában 116 fő tanul, akik közül a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű diákok aránya körülbelül 15-20% közötti. A tanulók közül 49 fő sajátos nevelési igényű (SNI), míg 22 fő beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő (BTMN) gyermek. Az intézményben kis létszámú osztályok vannak. A tagintézmény-vezető tájékoztatást adott arról, hogy 2 pedagógusasszisztens és 13 pedagógus végzi oktató-nevelő munkáját az Iskolában.

Az Iskola tagja a „*Közlekedjünk együtt, vigyázzunk egymásra!*” (KEVE) elnevezésű baleset-megelőzési oktatóprogramnak, amelynek keretein belül a diákok már az iskolapadban megtanulják a helyes közlekedés szabályait, továbbá a tagintézmény-vezetője elmondta, hogy az intézményben kamerarendszer is ki van építve a diákok és pedagógusok védelme érdekében.

Az Iskola fenntartója a *Kecskeméti Tankerületi Központ*. A tagintézmény-vezető 2019. évben került az intézményhez. Elmondta, hogy ekkor észlelhetők voltak a diákok körében a rongálások, a tiszteletlen magatartás. A tagintézmény-vezető elmondta, hogy kezdetek óta (2020. szeptember 1.) van iskolaőr az intézményben. A 2020. évben a Tankerület Központ igényfelmérést tartott az iskolaőri program vonatkozásában, amely keretein belül a tagintézmény-vezető szükségesnek érezte az iskolaőr jelenlétét.

A látogatáskor szolgálatot teljesítő iskolaőr a második ór a Program kezdete óta az intézményben.

Az iskolaőri tevékenységről és a tagintézmény-vezető észrevételeiről

Minden iskolaőrnek teljesítenie kell egy munkaköri alkalmassági vizsgálatot, amelynek során a jelentkező fizikai és pszichológiai alkalmassági állapotát vizsgálják. Ezt követően vehet részt az iskolaőri képzésen, amely során pedagógiai és gyermekpszichológiai, bűnmegelőzési, konfliktuskezelési, és rendvédelmi ismeretek elsajátítására van szükség, majd ezt követően egy sikeres vizsga szükséges ahhoz, hogy a jelentkező iskolaőr lehessen. Mindemellett az egészségügyi, pszichológiai alkalmasságot, valamint a fizikai állóképesség követelményeinek való megfelelést nemcsak a munkaviszony létesítését megelőzően, hanem annak fennállása alatt időszakosan visszatérően vizsgálja és minősíti a munkáltató.

Az Iskolában K. A. iskolaőr látja el feladatait, aki helyi lakos. Az aktuális iskolaőr már két éve vállalja az iskolaőri szolgálatot az intézményben. Az iskolaőr korábban logisztikusként dolgozott, így rendszertel vagy pedagógiával összefüggő tapasztalattal nem rendelkezik. A munkáját reggel 7:00-kor kezdi meg, bejelentkezik a koordinátornál, majd magára ölti a formaruháját. Szolgálatát 15:00 óráig tart.

Az iskolaőr szerint a gyerekek a problémákat legfőképp otthonról hozzák. Véleménye alapján a gyerekek elfogadták őt, és a pedagógusokkal is jó kapcsolatot ápol. Ha bármilyen problémát észlel, akkor elsődlegesen az érintett osztályfőnöknek szól, ha nagyobb gond adódik, akkor azonnal jelez az intézményvezetőnek. Kiemelte, hogy a diákok közötti problémák leginkább a lány tanulónál észlelhetők. A nap folyamán az iskolaőr feladatai közé tartozik az Iskola udvarán történő felügyelet a szünetek ideje alatt, valamint a tanórák idején a folyosókon járőrözés.

Az iskolaőr kiemelte, hogy mind az Iskolától, mind a rendőrségtől megkapja a munkavégzéshez szükséges tárgyi eszközöket. Az iskolaőr rendelkezik a munkavégzéséhez szükséges technikai eszközökkel, például zárható szekrényel, számítógéppel, mobiltelefonnal és internet-elérési lehetőséggel. Emellett a megfelelő felszerelés is biztosított számára, mint a formaruha, rendőrbot, vegyi eszköz és bilincs.

A képzések és az elsősegélynyújtási ismeretek megszerzése is része az iskolaőr felkészültségének. Kiemelte, hogy nagyon aprólékos volt a képzése, továbbá, hogy a tagintézmény-vezetővel egyeztettek egyfajta „járőrtervet”, amely még inkább segíti az eredményes feladatvégrehajtásban. Az iskolaőr úgy véli, hogy a továbbképzések – amelyek négy havonta szoktak lenni a *Kiskunhalasi Rendőrkapitányságon* – is nagyon hasznosak, és praktikusak voltak, és segítettek számára a hatékonyabb munkavégzésben. Elmondta, hogy a továbbképzéseken megoszthatják egymással az eddigi tapasztalatokat és jógyakorlatokat az iskolaőr kollegákkal. Az iskolaőr véleménye szerint a gyermekpszichológia modul rendkívül hasznos volt számára, hozzátette, hogy a képzésen kitértek az *Alapvető Jogok Biztosának Hivatala* szerepére is, és tisztában van a jogorvoslati lehetőségekkel.

Az iskolaőr úgy véli, hogy a jó szóbeli kommunikáció elegendő a diákok közötti konfliktusok kezeléséhez, naponta átlagosan 4-5 szóbeli figyelmeztetést intéz a tanulók irányába. Az iskolaőrnek eddig egy esetben kellett intézkednie. Az eset 2022-ben történt, amikor két diáklány verekedett össze, és megkarmolták egymást. Felhívás ellenére sem hagyták abba a tanulók az erőszakos magatartást, így az iskolaőr testi kényszerrel alkalmazott – szétválasztotta őket –, majd a rendőrség közreműködését kérte. Az elmondottak alapján a verekedés az intézményhez közeli buszmegállóban is folytatódott. Az esetről jelentés készült, az iskolaőr intézkedése szakszerűnek és jogszerűnek bizonyult. A fiatalkorúakkal szemben eljárást nem indítottak, az eseményt követően a tagintézmény-vezetővel közös beszélgetés keretein belül tisztázták az ügyet az érintettek.

A szolgálatot teljesítő iskolaőr hozzátette, hogy a fenti esetet leszámítva kisebb problémák voltak csak az intézményben, amelyek minden esetben kommunikációval megoldhatók voltak. A kisebb tanulók körében a csúfolódás a jellemző, míg a nagyobb diákoknál jellemzőbb a tettelegesség. Elmondta, hogy nincsenek nagyobb verekedések, a rongálások és a szökések alábbhagytak, továbbá az Iskola területén teljesen megszűnt a dohányzás. Összességében a diákok szeretnek az intézménybe járni, sok esetben fordulnak a tanulók az iskolaörhöz segítséget vagy felvilágosítást kérni, amelyekre a tőle elvárható módon igyekszik válaszolni. Az iskolaőr jelenléte és tevékenysége hozzájárul az iskolai közösség biztonságának és jólétének fenntartásához, és segíti az Iskola mindennapi folyamatainak zavartalan működését. Az iskolaőr pozitív kapcsolatot ápol a diákokkal, a szülőkkel és a pedagógusokkal, ami erősíti az iskolai közösséget és a biztonságérzetet.

A tagintézmény-vezető elmondta, hogy az Iskola közössége pozitívan fogadja az iskolaört, a diákok és a szülők is kedvelik, és a pedagógusok is értékelik a segítségét, bátran kérnek tőle támogatást. Úgy véli, hogy biztonságérzetet ad az iskolaőr jelenléte. A gyerekek jól ismerik a személyét, sokszor rajzokkal kedveskednek az iskolaőrnek. A tagintézmény-vezető véleménye szerint már a formaruha látványának is fegyelmező ereje van. Az Iskola vezetősége is pozitív véleményt nyilvánít az iskolaőrség fontosságáról és hatékonyságáról. A tagintézmény-vezető hozzátette az évekkal ezelőtt észlelhető rongálások, tisztelen magatartásformák alábbhagytak az iskolaőri programnak köszönhetően. Összességében pozitív változást lát a tagintézmény-vezető az iskolaőrség bevezetésének következtében, szerinte egyértelműen javult a biztonságérzet az Iskolában, azonban ez hosszú folyamat volt.

Mind a tagintézmény-vezető, mind az iskolaőr elmondta, hogy panasz az iskolaőri tevékenységgel összefüggésben nem érkezett.

A tagintézmény-vezető elmondta, hogy az iskolaőri jelenlétnek köszönhetően a rendőri szakma a diákok körében egyre vonzóbb.

A vizsgálat megállapításai

1. Az iskolaőri tevékenység ellátásának feltételei tekintetében

Az Rtv. 10/A. §-ának (2) bekezdése rögzíti, hogy az iskolaőrséget az érintett nevelési-oktatási intézmény igényeinek megfelelően úgy kell megszervezni, hogy az biztosítsa az adott nevelési-oktatási intézmény pedagógusai, a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazottai, illetve oktatói nemzeti köznevelésről szóló törvényben, illetve szakképzésről szóló törvényben meghatározott feladatainak zavartalan ellátását, a sérelmükre elkövetett jogellenes cselekmények megelőzését.

Az Rtv. 10/B. §-ának megfelelően az iskolaőr feladatai ellátáshoz szükséges tárgyi eszközök egy részének, valamint a saját használatra szolgáló helyiségnek a biztosítása az adott nevelési-oktatási intézménnyel kötött együttműködési megállapodás tárgya.

A BM rendelet és az ORFK utasítás vonatkozó normái értelmében az iskolaőrség szervezése, a BM rendelet 7. számú melléklete szerinti formaruházat és felszerelési eszközök biztosítása és utánpótlása, 8. számú melléklete szerinti szolgálati igazolvány biztosítása, az iskolaőri tevékenység egyéb feltételeinek megteremtése, továbbá az iskolaőrök kiválasztása és képzése az ORFK és a vármegyei (fővárosi) rendőr-főkapitányság feladata.

A Hszt. 287/C. §-ának (22) bekezdése szerint az iskolaőr a nevelési-oktatási intézményben az iskolaőri feladatok ellátását akkor kezdheti meg, ha – a munkáltató által meghatározott határidőn, de legfeljebb a munkaviszony létesítésétől számított kilencven napon belül – sikeres iskolaőri vizsgát tett

- a) a törvényben részére meghatározott intézkedések és kényszerítő eszközök alkalmazásával kapcsolatos elméleti ismeretekből, azok gyakorlati alkalmazásából,
- b) a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló törvényben, valamint a Büntető Törvénykönyvről szóló törvényben meghatározott rendelkezések ismeretéből, valamint
- c) alapvető pedagógiai és gyermekpszichológiai ismeretekből.

A BM rendelet 3. §-ának (1) bekezdése szerint a munkaköri követelmények érvényre juttatása, a jelentkező iskolaőri tevékenység ellátására való alkalmasságának megállapítása érdekében az egészségügyi, pszichológiai alkalmasságot, valamint a fizikai állóképesség követelményeinek való megfelelést a munkaviszony létesítését megelőzően és annak fennállása alatt és az e rendeletben foglaltak szerint időszakosan visszatérően vizsgálni és minősíteni kell.

A helyszíni látogatás során a Hivatal munkatársai meggyőződtek arról, hogy az iskolaőr rendelkezik a feladatellátáshoz szükséges formaruházattal, felszerelési eszközökkel, valamint saját helyiséggel és ahhoz tartozó egyéb szükséges eszközökkel. Az iskolaőr maga is úgy nyilatkozott, hogy a feladatellátás körülményei megfelelőek.

A rendelkezésre álló információk és az iskolaőr beszámolója alapján elmondható, hogy az iskolaőr a Hszt. szerinti szükséges képzést sikeresen elvégezte, tevékenysége ellátására alkalmas. Ennek tényét a következők is erősítik:

- az iskolaőr beszámolójából kitűnt, hogy maradéktalanul tisztában van a jogszerű intézkedési lehetőségeivel, azok korlátaival;
- az elsajátított kommunikációs eszközökkel sikerrel kezelt olyan konfliktusokat békés úton, amelyek akár komolyabb atrocitásokhoz is vezethettek volna;
- a gyermekek az iskolaőr tekintélyét elfogadták, mindemellett pedig bizalommal viseltetnek iránta, fordulnak hozzá akár segítségkérés okán, akár pusztán kíváncsiságból.

2. Az iskolaőri tevékenység ellátása vonatkozásában

A Gyermekegyezmény 6. cikkének 2. pontja értelmében a részes államok a lehetséges legnagyobb mértékben biztosítják a gyermek életben maradását és fejlődését. Az 1. cikk alapján gyermeknek tekintendő az a személy, aki tizennyolcadik életévét nem töltötte be, kivéve, ha a reá alkalmazandó jogszabályok értelmében nagykorúságát már korábban eléri. A 19. cikk 1. pontja rögzíti, hogy a részes államok megtesznek minden arra alkalmas, törvényhozási, közigazgatási, szociális és nevelési intézkedést, hogy megvédjék a gyermeket az erőszak, a támadás, a fizikai és lelki durvaság, az elhagyás vagy az elhanyagolás, a rossz bánásmód vagy a kizsákmányolás – ideértve a nemi erőszakot is – bármilyen formájától mindaddig, amíg szüleinek vagy valamelyik szülőjének, illetőleg törvényes képviselőjének vagy képviselőinek, vagy bármely más olyan személynek, akinél elhelyezték, felügyelete alatt áll. Ugyanezen cikk 2. pontja alapján ezek a védelmi intézkedések szükség szerint olyan hatékony eljárásokat foglalnak magukban, amelyek [...] a fentebb leírt rossz bánásmód eseteiben hozzájárulnak a cselekmény felismeréséhez, bejelentéséhez, a jelentés illetékes helyre juttatásához, vizsgálatához, kezeléséhez és az esetek figyelemmel kíséréséhez; szükség szerint magukban foglalják a bírói beavatkozással kapcsolatos eljárást is. A 28. cikk 2. pontjának megfelelően a részes államok megtesznek minden alkalmas intézkedést annak érdekében, hogy az iskolai fegyelmet a gyermeknek, mint emberi lénynek a méltóságával összeegyeztethetően és a Gyermekegyezménynek megfelelően alkalmazzák.

A Gyvt. 6. §-a (4) bekezdésének megfelelően a gyermeknek joga van ahhoz, hogy a fejlődésére ártalmas környezeti és társadalmi hatások, valamint az egészségére káros szerek ellen védelemben részesüljön. Az (5) bekezdés rögzíti továbbá, hogy a gyermeknek joga van emberi méltósága tiszteletben tartásához, a bántalmazással – fizikai, szexuális vagy lelki erőszakkal –, az elhanyagolással és az információs ártalommal szembeni védelemhez. A gyermek nem vethető alá kínzásnak, testi fenyegetésnek és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetésnek, illetve bánásmódnak. E § (2a) bekezdése külön kiemeli továbbá, hogy a hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermeknek joga van ahhoz, hogy fokozott segítséget kapjon a fejlődését hátráltató körülmények leküzdéséhez és esélyeinek növeléséhez. A Gytv. 5. §-a, valamint a Ptk. 2:10. §-a értelmében gyermeknek tekintendő az, aki a tizennyolcadik életévét nem töltötte be, és törvényes házasságkötés útján sem vált nagykorúvá.

A Köznev. tv. 9. §-a értelmében a tanulók rendszeres nevelés-oktatása, az érettségi vizsgára, valamint a művészeti alapvizsgára történő felkészítése az iskola feladata.

Az Rtv. 10/A. §-ának (3) bekezdése rögzíti, hogy az iskolaőr a nevelési-oktatási intézmények rendjének fenntartásával össze nem függő kérdésben nem tehet javaslatot, és nem hozhat döntést.

Az Rtv. 10/A. §-ának (1) bekezdése alapján a Rendőrség a nevelési-oktatási intézmények rendjének fenntartását – a nevelési, oktatási intézmény területén tanítási időben – iskolaőrség útján biztosíthatja. Ugyanezen § előző pontban már hivatkozott (2) bekezdésének megfelelően az iskolaőr feladata, hogy biztosítsa az adott nevelési-oktatási intézmény zavartalan működését, megelőzze a jogellenes cselekményeket, illetve – figyelemmel az Rtv. 15-17. §-aiban foglaltak megtartására, a szükségesség és arányosság mércéjének megfelelően – intézkedjen azokkal szemben.

Az iskolaőr köteles a nevelési-oktatási intézmény, illetve a tanulók vagy az intézmény dolgozóinak biztonságát sértő vagy veszélyeztető személyt tevékenysége abbahagyására felszólítani. Ha az intézkedés alá vont személy az iskolaőr felszólításának nem tesz eleget, az intézkedő iskolaőr figyelmezteti, hogy szigorúbban lép fel. [Szolgálati Szabályzat 102/K. §] Tehát az intézkedés megfelelő sorrendje: először felszólítás, ennek sikertelensége esetén a

jogkövetkezményekre való figyelmeztetés, ha pedig ez sem vezet eredményre, a szükséges intézkedések megtétele.

A Szolgálati Szabályzat 102/I. §-a rögzíti ugyanakkor, ha az iskolaőr a nevelési-oktatási intézményben olyan jogsértő magatartást észlel, illetve olyan magatartást hoznak a tudomására, amely rendőri intézkedést tesz szükségessé, köteles arról a Rendőrséget értesíteni rendőri intézkedés kezdeményezése érdekében.

Az Rtv. és a Szolgálati Szabályzat vonatkozó rendelkezései alapján az iskolaőr kizárólag a következő intézkedéseket teheti:

- a feladatai ellátásához szükséges mértékben felvilágosítást kérhet (Rtv. 32. §);
- bűncselekmény, szabálysértés, baleset, egyéb esemény helyszínét biztosíthatja (helyszín biztosítása, Rtv. 43. §);
- a biztonságot sértő vagy veszélyeztető személyt tevékenysége abbahagyására felszólítja (Szolgálati Szabályzat 102/K. §), e személyt igazoltathatja (Szolgálati Szabályzat 102/M. §);
- az erőszakos jogellenes cselekményen tetten ért személyt feltartóztatja, visszatartja (amíg a rendőrök ki nem érkeznek) (Szolgálati Szabályzat 102/N. §);
- a szabálysértési- vagy büntetőeljárás során lefoglalható/bizonyítékként felhasználható dolgot ideiglenesen elveheti (a rendőrök kiérkezéséig);
- veszélyhelyzet, önvészély-okozás vagy öngyilkossági kísérlet megakadályozása érdekében intézkedhet (speciális biztonsági intézkedés), iskolát lezárhat.

Az Rtv. szerinti kényszerítő eszközök közül kizárólag a következők alkalmazására van lehetőség [Rtv. 10/C. § (2)] (a biztonságot sértő vagy veszélyeztető tevékenység megszakítása érdekében, az azt elkövető személlyel szemben, illetve tettenérés esetén):

- testi kényszer (Szolgálati Szabályzat 102/Q. §), azzal, hogy az iskolaőr – szemben a testi kényszer általános szabályaival – ütést vagy rúgást nem alkalmazhat;
- bilincs (Szolgálati Szabályzat 102/R. §), azzal, hogy alkalmazására – szemben a bilincselés általános szabályaival – kizárólag a visszatartott személy szökésének, önkárosításának megakadályozása érdekében van lehetőség, főszabály szerint kizárólag előre helyzetben (amely alól csupán akkor tehető kivétel, ha valaki aktívan ellenszegül, illetve támadó magatartást tanúsít); továbbá
- vegyi eszköz, illetve rendőrbot (Szolgálati Szabályzat 102/S. §), azzal, hogy az nem alkalmazható terhes nővel vagy gyermekkorúval szemben (a jogos védelem esetét kivéve) [Rtv. 61. § (2)].

A fentiekén túl az iskolaőrt felvilágosítás-adási és segítségnyújtási kötelezettség is terheli, amely alapján a hozzáforduló számára – tőle elvárható módon – köteles felvilágosítást adni, segítséget nyújtani (Szolgálati Szabályzat 102/H. §).

A fentiek alapján elmondható, hogy az iskolaőr tevékenységének másodlagosan és korlátozottan része a különféle intézkedések megtételének, kényszerítő eszközök alkalmazásának a lehetősége. A korlátozottság egyaránt megjelenik:

- területi alapon (az adott nevelési-oktatási intézmény területe),
- időben (az iskolaőr tevékenysége a tanítási időre korlátozódik, nincs lehetősége ezen túl szolgálatba helyezni magát), valamint
- terjedelemben (a rendelkezésre álló intézkedések és kényszerítő eszközök fajtája, valamint azok alkalmazásának lehetősége és módja vonatkozásában).

Tevékenységének elsődleges funkciója a nevelési-oktatási intézmény rendjét megzavaró, mások jogait sértő vagy veszélyeztető cselekmények pusztja jelenléttel, illetve mediatív és békés jellegű intézkedéssel való megelőzése. Az iskolaőr tevékenysége vonatkozásában markánsabban érvényesül az intézkedések, különösen pedig a kényszerítő eszközök alkalmazásának *ultima ratio* jellege, mint egy rendőr esetében, funkciója pedig

alapvetően járulékos jellegű, azaz nem helyettesítheti a Rendőrség általános szabályok szerinti intézkedési kötelezettségét.

Az iskolaőr tevékenysége során az Rtv. 15-17. §-aiban rögzített arányosság és a fokozatosság elve alapvetés. Külön kiemelendő, hogy a Szolgálati Szabályzat 102/P. §-ának (4) bekezdése alapján kényszerítő eszköz alkalmazását jól hallható, közérthető és határozott módon a következő sorrendben meg kell előznie: a) a jogellenes magatartás abbahagyására való felszólításnak, a „törvény nevében” szavak előrebocsátásával, valamint b) a figyelmeztetésnek, hogy kényszerítő eszköz alkalmazása következik.

A helyszíni látogatás során elhangzott tagintézmény-vezetői és iskolaőri beszámolók, valamint a rendelkezésre álló információk alapján elmondható, hogy az iskolaőr tevékenysége során maradéktalanul megtartotta az irányadó normatív szabályokat. Az iskolaőr eddigi fellépései során megtartotta a fokozatosság és az arányosság elvét, egyetlen alkalommal kezdeményezett a felszólításon túl további intézkedést, kényszerítő eszköz alkalmazása egy esetben merült fel. Jelenlétével és tevékenységével aktívan hozzájárult ahhoz, hogy az Iskola zavartalanul működhessen, az intézményben tanuló gyermekek oktatáshoz, védelemhez és gondoskodáshoz, valamint a testi és lelki egészséghez való joga az Iskola területén, tanítási időben érvényesüljön.

A fenti megállapításaimra figyelemmel, az eljárásom keretében az Iskolában folytatott helyszíni látogatás során alapvető jogokkal kapcsolatos visszásságot nem tártam fel.

Budapest, 2023. az elektronikus dátumbélyegző szerint

Dr. Kozma Ákos